

Artikelarkiv Arvesølv 2015

Gården på Munkebos tag

af Morten Eriksen

I juli 1872 var en 18-årig ung mand på en længere fodrejse, formodentlig fra sit hjem i Birkende. Undervejs nedfældede han både synsindtryk og tanker i en dagbog. Den 16. juli, en varm sommerdag, kom han således på vejen mod Hindsholm igennem Munkebo, hvor han faldt i snak med flere lokale, blandt andre Edvard Jespersen, gårdmanden på Fjordgården. Her følger hans beretning ordret:

Da jeg var kommen forbi 8-pælen gik vejen til Munkebo Bakke op til venstre gennem en gård noget oppe. Er du kommen igennem denne gård, da lad dit blik beskedent blive ved jorden og vov ikke at lade det strejfe omkring, før du når bakkens top. – Førend jeg gik allerøverst op, satte jeg et krus gammelt øl tillivs. – Til trods for den disede luft og den dårlige kikkert, kunde jeg dog tilhøjre for Munkebo kirke se Skt. Knuds kirke i Odense. Lader man øjet følge fjordens bred vil det kvæge sig ved de herlige grønnes skove, der så smukt kranse fjorden mod sydvest og først holde op ved det gamle herresæde Ulriksholm, hvis røde mure man tydeligt øjner over skoven. Går man videre kommer man til Kjølstrup kirke og endelig til Kjerteminde, der ligger halvt begravet ved siden af klinten tilhøjre for byen.

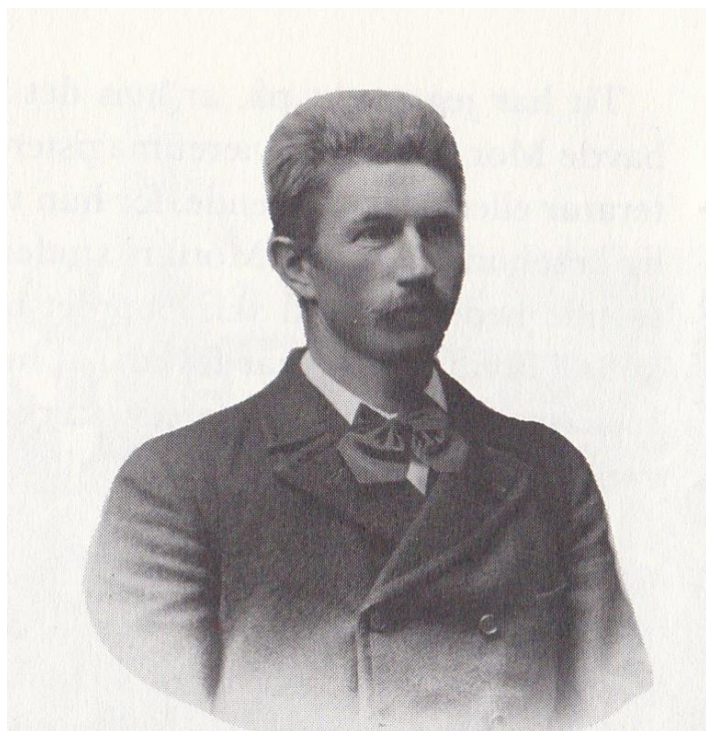
O, Fyen, mit Fyen, med dit belt og din bugt prangende smukt ...

Hinsides beltet ligefor Kjerteminde skimter man Sjælland. Det næste, der så møder, er Hindsholm, hvor vi af kirker først ser Drigstrup, dernæst Mesinge og lidt til venstre for denne Dalby. Atter lidt til venstre for denne er Stubberup kirke, hvis ny røde tag man tydeligt ser; den ligger meget højt, men dækkes ligesom halvt af Schelenborg mølle, der ligger mellem kirken og vort øje. Lige til venstre for Stubberup kirke ligger Schelenborg skov, og i udkanten af denne til venstre ses gårdens ladebygninger. Brockdorff vil men derimod forgjæves søge. Vi har nu fundet alle Hindsholms kirker med undtagelse af Viby. Imidlertid vil man mellem Drigstrup og Mesinge kirker, nærmest denne sidste, se en mølle, og ved et blik på kortet overbeviser man sig om, at det er Viby mølle, og kirken må ligge ganske nær derved. Tilhøjre for kirken ser man nogle højder, som må være bakkerne ved Måle. Efter endnu engang at have ladet blikket fare henover Hindsholm, over "Gabet" og over til "Sletten" vil jeg gå ned og tømme mit krus.

Det er uvist hvad en "8-pæl" er, men vejen op til bakken kan kun være nuværende Svishavevej. Bortset fra Schelenborg mølle, som blev nedbrudt i 1936, er det stort set det samme man i dag kan beskue, omend der i 1874 har været et friere udsyn kompasset rundt, selv om vor vandringsmand ikke har haft glæde af et udsigtstårn, men har måttet nøjes med bronzealderhøjens top. Og kikkerten må have været hans egen.

Den naturbegeistrede yngling var Niels Hansen Rasmussen ¹⁾. Romantikkens natursværmeri fornemmes tydeligt i den næsten andagtsfulde beskrivelse af vejen

mod bakkens top. Sværmeriet var også antændt af den nationale bølge i kølvandet på katastrofen i 1864. Det fængede specielt hos bybefolkningens middel- og overklasse, og begrebet "lystrejsende" (vore dages turister) opstod. N.H.R. har i disse år næppe været den eneste repræsentant for disse.

23-årige N.H.Rasmussen, som besøgte Niels Hansens gård og Bakken i 1874

Den gård, han gik igennem på vejen op til bakken, er for længst væk, men dens tilkastede brønd befinder sig stadig syd for haven til nuværende Bakkegårdsvej nr. 12 ud mod Svishavevej (se kort s.6 og billede s.7), og den gæstfri ejer, der hin sommerdag beværtede en sikkert tørstig fodrejsende med et krus hjemmebrygget øl, hed Niels Hansen.

Han var i 1849 som 10-årig flyttet fra Marslev til Munkebo sammen med sine 3 søskende, da faderen, Hans Andersen, med et lån på 5000 rdl. fik tilskødet ejendommen med et hartkornstilliggende på 4td., 6skp., 2fjk. og 2 3/4 alb. En noget mere end middelstor gård. Den var oprindeligt vistnok et husmandssted under Ulriksholm, hvis ejere senere tilkøbte jord fra den

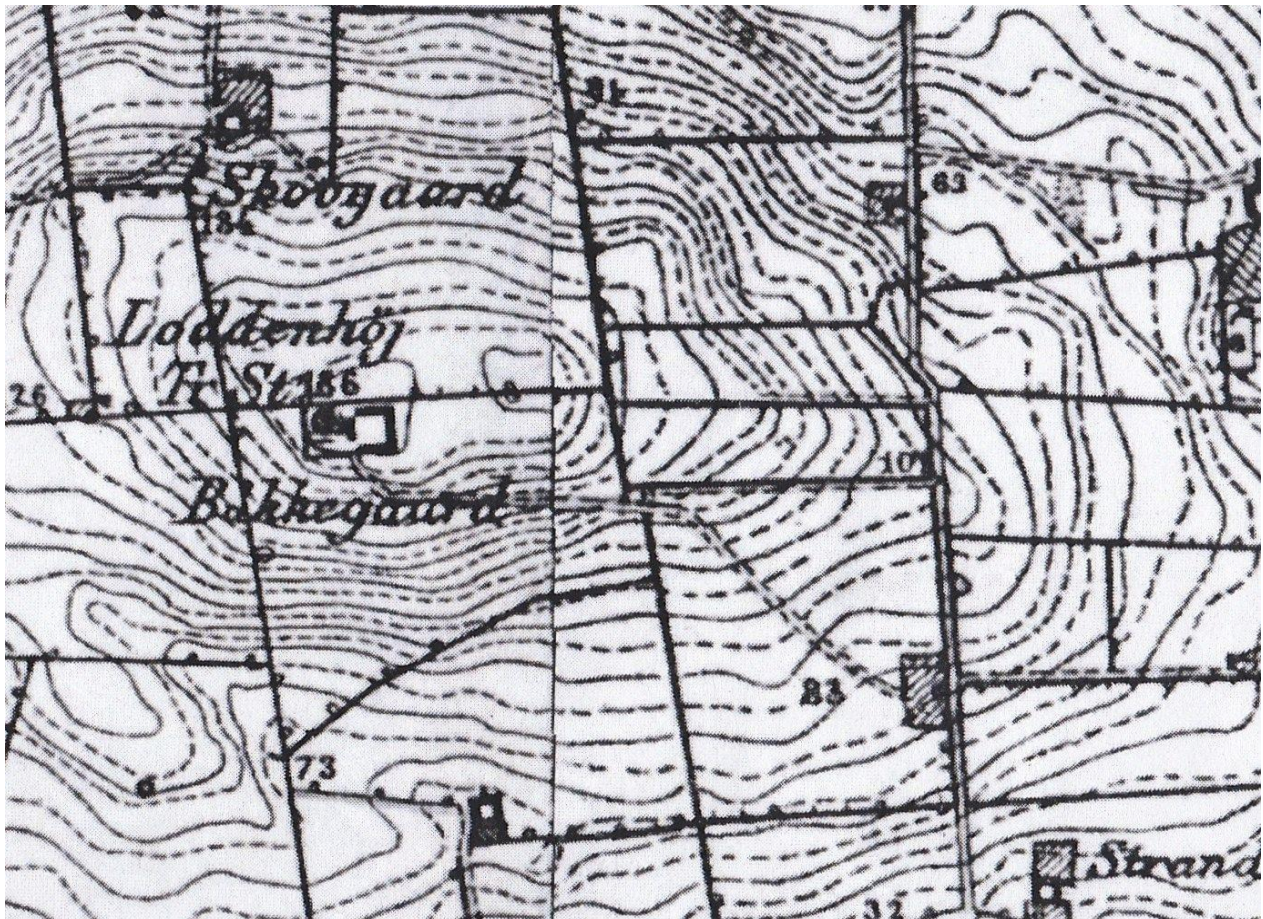
større "Krabbegård" (matr.nr. 5b) og måske "Ingerslyst" (matr.nr. 15) vest og nordvest for nuværende Svishavevej.

Ved folketællingen 1860 er Hans Andersen med hustru og 2 døtre tilbage på gården i Marslev, som han åbenbart har beholdt, mens sønnerne, Anders og Niels, nu hhv. 23 og 20, bestyrer gården i Munkebo med 3 tjenestefolk. I 1870 er han igen i Munkebo, nu kun med Niels, idet den ældste, Anders, har overtaget gården i Marslev. I 1873 afhænder faderen gården i Munkebo til Niels og bliver selv aftægtsmand på gården i Marslev, hvor han dør i 1876. Med overtagelsen af gården indleder Niels sin manddomsgerning i Munkebo.

Han har givetvis været en foretagsom skikkelse i lokalsamfundet og haft visioner. Han har ikke kunnet undgå at bemærke den stigende strøm af personer, som via hans gård søgte Munkebo Bakkes herligheder, og det har nok sat nogle tanker i gang hos ham. Landbruget var i krise, og måske kunne der være andre indtægtsmuligheder. En beskeden en af slagsen meldte sig i 1875, da han afgav rådighedsretten til "den paa min Mark liggende Kjæmpehøj, Loddenhøj kaldet" til Generalstabten, som efterfølgende anbragte en sten på toppen af højen. Som kompensation modtog han 10 kr. en gang for alle, men måtte forpligte sig til "ingensinde at afgrave, udgrave, beplante eller besaa" højen.

I 1877 blev han i en alder af 36 valgt til sognerådet og blev samtidig dets formand, en lynkarriere som vist kun Axel Jørgensen i moderne tid har gjort ham efter. Formandsposten beklædte han helt til 1892. Ved folketællingen 1880 står han, ret usædvanligt forrest på listen. Det kan jo skyldes hans nye værdighed, men det ser ud som om tællerne er begyndt i den østlige del af byen, og så er bopælen nok stadig gården på Svishavevej. Men Niels må på dette tidspunkt have haft en dristig

plan, nemlig at flytte gården til toppen af Munkebo Bakke, hvor der måske kunne være andre og nye indtægtsmuligheder fra datidens turister, eller "lystrejsende".

Målebordsblad 1842-1899. Ved pilen ses Niels Hansens oprindelige gård, og den markvej op til Bakken som N. H. Rasmussen og andre "lystrejsende" må have fulgt. Det er uvist hvornår gården blev nedrevet, men i 1899 var den der endnu, ligesom den nye "Bakkegård" ses på kortet. Markvejen må være blevet sløjfet, da sidstnævnte gård blev taget i brug.

I maj 1882 hedder det i referatet fra sognerådets møde: "I henhold til Ministeriets Skriwelse af 17de Marts d.A., er der under Dags Dato herigennem ad Mandaturen udfærdiget en Bewilling for Gaardejer Niels Hansen til den paa Munkebo Bakke i Munkebo Sogn opførte Pavillon at holde Wærtshuus...". Der lød ingen protester fra de menige sognerådsmedlemmer, men begejstringen hos Mortensen familien på Munkebo Kro har sikkert været mere behersket.

Nok så interessant er det hvad der egentlig var på bakken i 1882. Er "den opførte pavillon" den samme som kendes fra det 20. århundredes begyndelse og som var opført i forlængelse af stuehusets nordende, hvis nordligste værelse fungerede som restaurant? I så fald står gården, eller i hvert fald stuehuset, færdigbygget dette år. Men kan man omvendt forestille sig, at et meget stort lån på 6000 kr., som Niels optog i 1885, skulle bruges til et større nybyggeri, således at gården først er færdig 1885-1886? I så fald kunne pavillonen nævnt i 1882 være en foreløbig bygning. I 1886 får Niels i øvrigt af Bjerge Herreds politimester tilladelse til "i Aaret fra 1ste Maj d.A. til 30te April 1887 efter derom fremført Begjæring i sine Lokaler paa Munkebo Bakke at afholde Concerter og Dands til de Tider som maatte ønskes, dog paa Vilkaar ...". Prisen for denne bevilling var 10 kr., som skulle afleveres til Munkebo Kommunekasse. Her står der "lokaler", hvad der kunne tyde på at der nu er tale om en egentlig bygning. Gårdens præcise byggeår kan

forhåbentligt afklares på et senere tidspunkt, men det meste taler trods alt for 1881-1882.

Ejendommen Bakkegårdsvej 12 ved Svishavevej. Her omtrent lå Hans Andersens gård. Den tilkastede brønd befinder sig lidt syd for huset i det nyharvede område.

I 1890 mageskifter Niels Hansen med naboen på "Kildegården", Lars Rasmussen, således at Niels erhverver en strimmel langs det nordlige skel af 8f (nymatrikuleret som 8g), mens Lars får en smal trekantfomet strimmel i den vestlige side af 5b (nymatrikuleret som 5g) (se kort s.8).

Matrikelkort 1852-1884. Niels Hansens jordtilliggende (matr. 15 og 5b) vest for Svishavevej op mod Bakken. Skellet mellem 5b og 5a er resten af det stadig eksisterende ældgamle vangeskel (langs nuværende hundelufterområde).

Lidt usædvanligt måske beskrives det hvad Niels' nyerhvervelse skal bruges til: Anlæg af en 10 alen bred adgangsvej mellem gården og sognevejen ned til "det såkaldte Boels Bro" ²⁾. Hermed er det slået fast med syvtommersøm, at Bakkegården, en traditionel 4-længet bygning, efter al sandsynlighed nu er færdigbygget. Interessant er det også at den nye vej er så tilpas bred at der er god plads til kørende trafik. For det kunne jo se ud til at den hidtidige adgang for besøgende til restaurantbesøg, musik og dans, som hidtil må være foregået ad markvejen gennem gården på Svishavevej, har været for besværlig, specielt for gæster vest fra.

Matrikelkort 1908-1954. Her ses mageskiftet 1890, hvorved den nye adgangsvej mellem Boels Bro vejen og Bakkegården etableres. Niels Hansen afstod til gengæld den smalle trekant til venstre i matrikel 5b. Den skæve matrikel (5i) syd for gården, hvor restauranten blev opført, blev tilskødet Vilhelm Pedersens datter, Rigmor, i 1939. Matrikel 38a, som erhvervedes i 1924, ses ud for matrikel 5b, også vest for Svishavevej.

Ved en af mig 10. April 1875 udstedt og d. 17de s. M. thinglyst Declaration, har undertegnede Gaardejer Niels Hansen i Munkebo By og Sogn, Bjerger Aasum Herreder, Odense Amt, givet Generalstaben Ret til udelukkende Raadighed over den paa en til min Gaard Matr. Nr. 5b og 15 hørende Mark beliggende Kjæmpehøj, "Loddenhøj" kaldet og forpligtet mig og efterkommende Ejere af Ejendommen til ingensinde at afgrave, udgrave, beplante eller besaa bemeldte Kjæmpehøj, ikke at beskadige eller borttage de derpaa af Generalstaben satte Mærker, samt saavidt muligt at forhindre at disse borttages eller beskadiges af andre Uvedkommende og herfor erholdt jeg af den ærede Afdeling betalt 10 kr.

saadant, frygter jeg for at Punktet paa Grund af de anførte Omstændigheder vil tabe sit Renomme som Udsigtspunkt og for mig der har oprettet Gjæstgiveri for Lystrejsende, vil det medføre et ikke ringe Tab, hvis Frakomsten ved Lystrejsende skulle tabe sig.

Jeg har derfor paatænkt paa Toppen af Højen at oprejse en Forhøjning saaledes som ommeldte bestaaende af et fladt Gulv af Beton hvilende paa murede Piller og Hvælvinger og med Trappe op til. Herved vil selve Jordhøjen ikke undergaa nogen Forandring andet ved at Pillerne bliver funderede i den, og det Mærke (m. Stempel) som Generalstaben nu har anbragt paa Højens Top vil blive ganske uberørt med Undtagelse af at der bliver en Hvælving ovenover samme noget over Mandshøjde over Mærket, og imellem Pillerne, der skulle bære Gulvet paa Forhøjningen, vil der være fri Plads og udsigt fra Mærket som hidtil. Jeg tillader mig herved at forespørge om en saadan Bygning paa Højen vil antages at blive til Hinder for Generalstabens fremtidige Benyttelse af dens Mærke, og om Generalstaben maatte have noget imod samme Anbringelse. Da jeg som sagt af de anførte Grunde meget ønsker at faa samme opført. Aabningen mellem Pillerne, der skulle bære Gulvet i den ovenmeldte Forhøjning, kan rette sig efter Generalstabens Ønske, og da Forhøjningen som anført skulle bæres af solidt Murværk og Beton, der vil være saa godt som uforgængeligt, tillader jeg mig tillige at forespørge om det ikke muligen kunne tillades, at det nuværende Mærke flyttes op paa Forhøjningen og anbringes paa Betondækket paa samme Punkt som det staar paa Jorden. Herved ville der fra Mærket faas fri udsigt til alle Sider, medens der nu som anført kun faas udsigt til 3 Sider – jeg ville da fuldstændig forpligte mig og fremtidige Ejere af Ejendommen til stedse at vedligeholde den paagældende Forhøjning uforandret.

Skulle Generalstaben muligvis ikke kunne meddele mig Samtykke til at anbringe den anmeldte Forhøjning saaledes som af mig antydnet og paatænkt,, tillader jeg mig at forespørge om der dog ikke kunne meddeles mig Samtykke til at faa en Forhøjning rejst paa Højen af anden Form, f. x. af Tømmer og Brædder, som jeg jo ved Generalstabens fremtidige Benyttelse af dens Mærke kunne være pligtig til efter nærmere Forlangende at borttage hvis Indretningen maatte vise sig at være til Hindring for Generalstabens fri Benyttelse af Mærket. Selvfølgelig i alle Tilfælde saaledes at Højen og Mærket ikke enten ved Opførelsen, Benyttelsen eller Nedbrydningen forandres eller beskadiges.

Ærbødigst

N. Hansen

x) I denne, desværre ufuldstændige, sætning, må afskriveren have overset noget i originalteksten

”Noget fra højen er der opført en bygning”, skriver Niels. Han undgår således meget behændigt at nævne, og det ville vel heller ikke være klogt, at det dårligt kan være andet end hans egen nybyggede gård, der nu ”betager” folk udsigten mod øst, også set fra toppen af gravhøjen. Det er i skrivende stund uvist om der i Rigsarkivet, hvor Generalstabens Topografiske Afdelings evt. korrespondance om sagen måtte befinde sig, er noget svar på ansøgningen. Men Niels må have fået nej, for resultatet er velkendt. I stedet opførte han det udsigtstårn ved siden af stenen, som i 1993 blev erstattet af det nuværende, men på det gamle kampestensfundament. Om han har søgt om tilladelse, efter afslaget på den første anmodning, vides i skrivende stund heller ikke. Han kan jo have fået lov, for egentlig fredningslovgivning hørte det 20. århundrede til, og generalstaben har måske også stillet sig positiv, når blot mærkestenen blev friholdt.

Hvornår tårnet præcist er opført, må foreløbig stå hen. Ole Nederland har undersøgt sagen grundigt og konstateret at brandforsikringsprotokollen i 1886 ikke nævner tårnet. Dette sker først i en taksering fra 1908, hvor der også er et rids af hele gårdområdet (se tegning s.13). Desuden at vurderingen af tårn og stuehus i vurderingsprotokollen 1906-14 er sat

Generalstabsstenen med årstallet 1876

til hhv. 1000 og 6875 kr. ⁴⁾. Konklusionen vedrørende tårnets byggeår må være et sted mellem 1880'erne og 1906, og det er jo fristende at sige et sted midt imellem, ifgl. nogle kilder i 1895.

Ved folketællingen i 1900 nævnes gårdens navn "Bakkegården" for første gang. Niels er i mellemtiden, i 1892, trådt ud af sognerådet, men i 1900 som 60-årig trådt ind i ægteskab med den 19 år yngre Ane Marie, f. Andersen, fra Norup, som var i tjeneste i Dræby. I husstanden er også en "slægtning", Martha Marie Pedersen, som faktisk var Ane Maries "uægte" datter, men det har man så taktfuldt undladt at skrive. Parret fik aldrig selv nogen børn. Det dobbelte arbejde med både gård og restaurant kan være forklaringen på både hans udtræden af rådet og giftermålet.

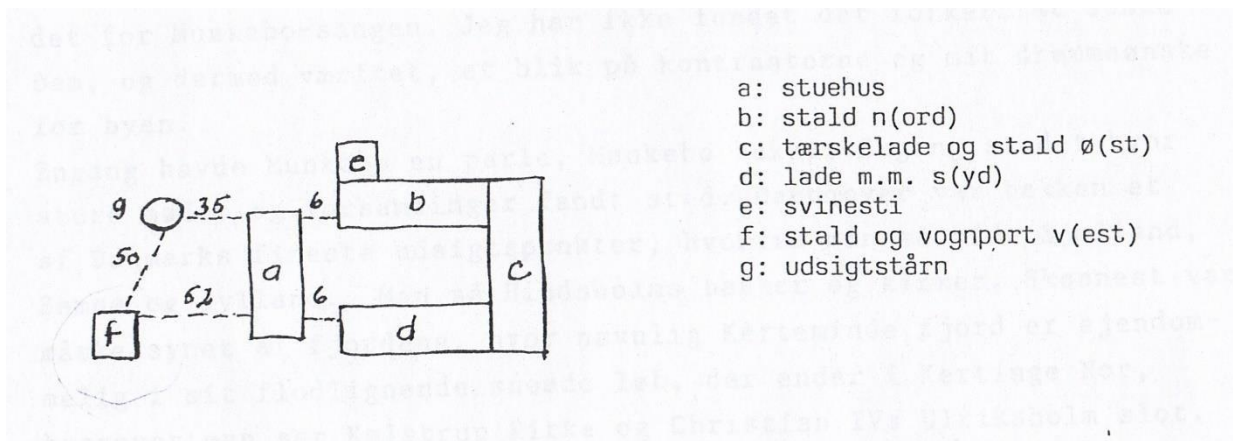
Niels Hansen døde i 1917, hvorefter hans enke arvede gården. Ved sin død efterlod han sig i Munkebo et blivende mindesmærke, en stor firlænget gård og et udsigtstårn, som, skønt

stærkt ombygget, endnu knejser på bakkens top. Han er utvivlsomt, sammen med skipper Ole Jensen, som oprettede Munkebo Kro i 1826, en af sognets første og største "iværksættere". At hans satsning i de ca. 20 år efter 1875 bar frugt, bevidnes af folketællingen fra 1916, som skiller sig ud ved at have oplysninger om formue og indtægt. Her er hans opgivne årlige indkomst og formue (nok incl. fast ejendom) anført til hhv. 2490 og 39000 kr., i Munkebo kun overgået af slagter Madsen og ejerne af Højvang og Ingerslyst.

Efter 1919 oprandt en ny æra i Bakkens historie, idet Jens Vilhelm Pedersen, blev ny mand på gården. Han, som var møller i Bolbro, var i 1909 blevet gift med Ane Maries før nævnte datter, Martha, og blev nu, ved Niels Hansens død, bestyrer af gården, som fortsat ejedes af enken, Ane Marie. Det nye bestyrerpar medbragte 3 børn til Munkebo, Charles (f. 1909), Erna (f. 1911) og Rigmor (f. 1913). Det er uvist, hvilke landbrugsfaglige kvalifikationer, Vilhelm Pedersen som møller, kan have haft. Ifølge folketællingerne i 1921 og 1925 klarede han sig med et par karle. Restaurationsvirksomheden må have fyldt mere og mere, han anføres med erhverv "landbrug og restauration" ved tællingen i 1925. I 1931 er slet ingen fastboende tjenestefolk på gården. At landbruget, på det ofte lidt besværlige skrånede terræn, stadig har været vigtigt, ses af at han i 1924 udvidede gårdens areal med matr. 38a, også på den vestlige side af Svishavevej. Den østligste flig af matr. 15 er dog åbenbart i mellemtiden blevet solgt (se kort s.8). Gårdens tilliggende var hermed lidt mindre end i 1873.

Esben Eriksens skitse af Niels Hansens påtænkte udsigtsplatform på gravhøjen.

Rids af gården fra brandforsikringsprotokollen 1908. Bemærk den senere nedrevne stald og vognport (f), formodentlig til bakkens gæster.

Det må være i disse første årtier af århundredet at Munkebo Bakkes storhedstid som udflugtsmål og som stedet for al slags mødevirksomhed, skoleudflugter, og andre arrangementer for alvor blev indledt. Til grundlovsfesten i 1921, annonceret med store typer i Kjertermindes Avis, var således det Konservative Folkepartis kommende stjerne, John Christmas Møller, en af talerne, hvilket iflg. referatet i samme avis samlede omkring 800 tilhørere på bakken ⁵⁾.

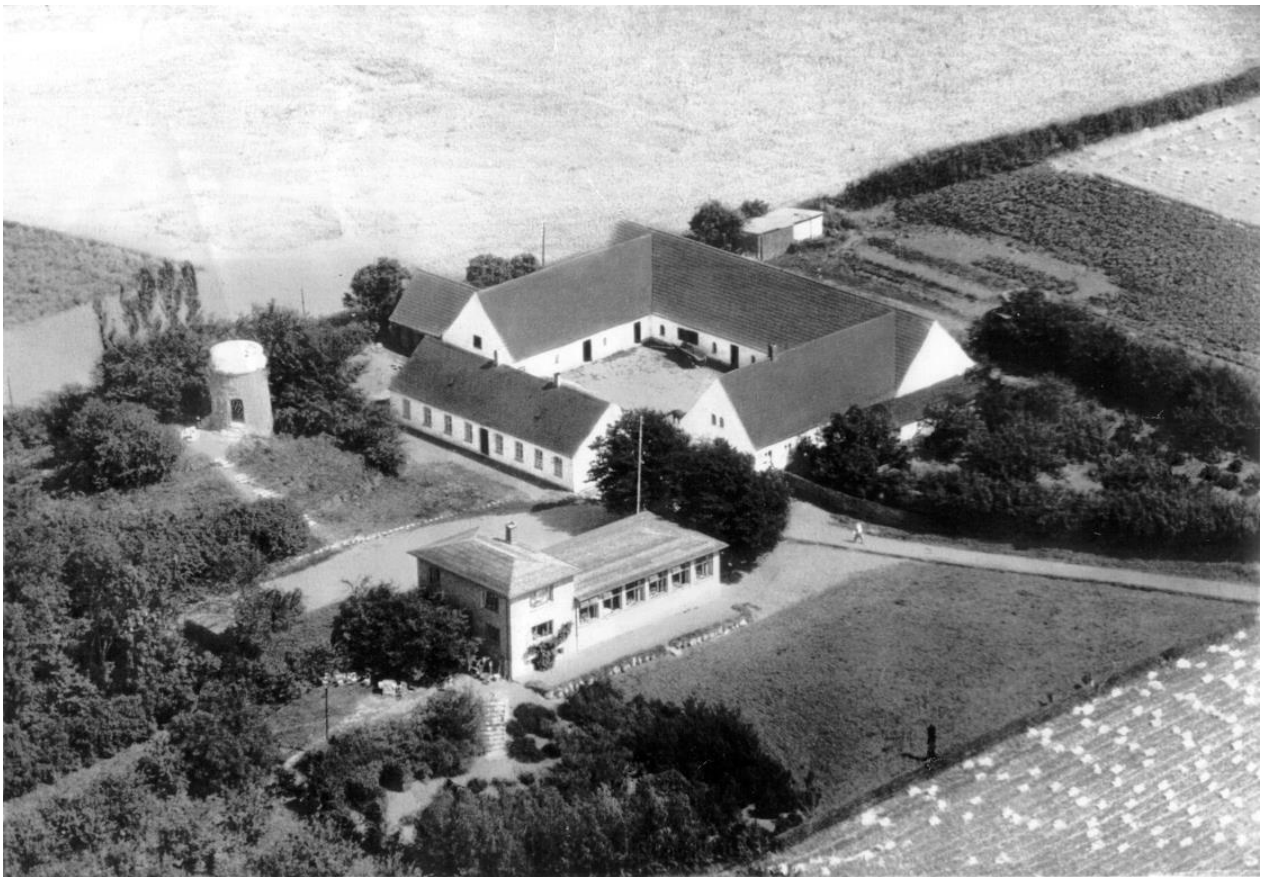
I 1937 overdrog Ane Marie gården til sin datter og svigersøn og fik, med behørig aftægtskontrakt, som det var skik, bolig i to af stuehusets værelser. Her boede hun til sin død i 1949. Ligesom Niels Hansen blev også Vilhelm Pedersen med tiden en institution i byen, selskabelig og vennesæl, ofte omtalt som "bakkemanden" eller "bakkefatter". Og ligesom denne blev han også lokalpolitiker, idet han indtrådte i sognerådet i 1925, hvor han ligeledes blev formand fra 1933 til sin død i 1942. I øvrigt den eneste radikale sognerådsformand byen har haft.

Foretagsom var han også. På et tidspunkt omkring 1940 anlagde han en badebro og anløbsbro ved Boels Bro, beregnet til sommerudflugter med rutebåd. I 1941 gik det op for ham, at der ikke var søgt tilladelse, og han søgte så Landbrugsministeriet om en sådan med tilbagevirkende kraft. Broen beskrives som 450 fod lang og 90 cm. bred. Politimesteren i Kerteminde havde intet at indvende, men krævede dog at broen skulle være solidere. Svaret fra ministeriet er ikke kendt. Den fik dog vistnok en meget kort levetid, måske på grund af krigen. Meget mere blivende, og et vidnesbyrd om bakkens popularitet, er den splinternye restaurant i funkisstil, som han lod opføre syd for tårnet i 1939, hvorved servering, udskænkning og dans flyttedes fra selve gården.

Gården i 1936. Bemærk pavillonen i stuehusets nordende.

Med etableringen af restauranten blev driften af gården og restauranten adskilt. Gården gik 1942 i arv til sønnen, Charles (1909-1997), der drev den sammen med hustruen Yelva, eller Lotte (1922-2015) som hun foretrak at blive kaldt. Charles og Lotte var blevet gift i 1944 og fik 2 børn, John (f. 1947) og Lisbeth (f. 1949). Det har nok ikke altid været nemt for en ganske ung husmoder med 2 ældre kvindegenerationer i samme gård. Ane Marie døde som nævnt i 1949 og Martha i 1966. Sammen drev Charles og Lotte gården i en periode, hvor det traditionelle landbrug fik det sværere og sværere, og da Lindøværftet blev etableret gjorde de som andre på den tid, solgte gården til Ejendomsselskabet Lindø A/S og blev lejere. Charles døde i 1997, mens Lotte blev boende på gården til 2011. Hun ville gerne være blevet på gården til sin død, men måtte nødtvunget flytte på plejehjem, hvor hun, den gamle gårds sidste beboer, døde i 2014.

Gården i 1949 med den nye restaurant fra 1939

Vilhelm Pedersens og Marthas ældste datter, Erna, blev gift med Jørgen Lydersen i 1936. Parret fik 2 børn, Aase (f. 1937) og Villy (f. 1939). Erna døde dog allerede i 1954. Den yngste datter, Rigmor, blev i 1939 gift med mejerist Folmer Johansen. Samme år overtog de den splinternye restaurant, hvis areal, nymatrikuleret som 5i (se kort s.8), fader Vilhelm samme år havde tilskødet Rigmor. Parret fik 2 børn, Frede (f. 1941) og Birthe (f. 1944) og blev helt til 1972 stedets populære værter, som i storhedstiden i 1940'erne og 1950'erne i høj grad forstærkede bakkens popularitet som udflugtsmål, hvad enten man ville nyde de stegte ål eller en kop kaffe med brød. Det var også fortsat stedet for fester, generalforsamlinger, Skt. Hans- og grundlovsfester, friluftsteater, ringridning og meget andet.

I 1960'erne ændredes klientellet på bakken, og den hyggelige stemning forsvandt gradvis ⁶⁾, og med nye ejere fra 1972 begyndte det at gå ned ad bakke for den populære restaurant. Det kulminerede natten til 1. januar 1988, da den nedbrændte og aldrig siden blev genopført. Også tårnet fremstod fra 1970'erne stærkt forfaldent, og da restauranten brændte, kom der skub i planerne om en gennemgribende istandsættelse af det traditionsrige område. Det blev til virkelighed i begyndelsen af 1990'erne, da kommunen i kraft af en fondsgave på 1 million kroner kunne købe tårn- og restaurationsarealet af de daværende ejere og samtidig lade opføre et helt nyt tårn i samme højde som det første, dog nu med overdækning i form af et kobbertag. I restaurantens tidligere have på sydskråningen, hvor kun nogle enkelte trægrupper er tilbage, blev der etableret en amfiteatralsk scene og en labyrint.

Alt dette skete, mens Lotte og Charles stadig boede på gården, som dog også efterhånden fremstod mærket af tidens tand, da der ikke længere blev drevet landbrug fra den. I 2013 forærede Ejendomsselskabet Lindø A/S den samt det tilbageværende tilliggende til Kerteminde Kommune, hvorefter den selvejende institution "Munkebo Bakke" blev dannet. Denne er nu i fuld gang med at

realisere nye planer for det traditionstunge områdes fremtid, hvor det nok desværre ser ud til at den gamle gård er i så slet en tilstand, at den næppe står til at redde.

- 1) N.H.R. (1854-1924) blev i 1880 polyteknisk kandidat, men brugte aldrig sin uddannelse, idet han blev så grebet af den svenske "Lingske" gymnastik, at han i 1901 grundlagde Gymnastikhuset i København. Sommerferierne tilbragtes med familien på "Rosengården" i Kertinge, som han købte i 1901, og som en af sønnerne, Poul Tyrsted Rasmussen, overtog i 1929. Den yngste datter, Helle (g. Gotved) har beskrevet alt dette i erindringsbogen "Barn i Gymnastikhuset".
- 2) Det er interessant at stednavnet "Boels Bro" åbenbart først er ved at vinde hævd på denne tid.
- 3) Skrivelsen findes i Niels' egen afskrift i Lokalarkivet i Munkebo, men desværre uden årstal. Noget taler dog for o. 1890 eller måske lidt senere.
- 4) Ole Nederlands undersøgelse fremgår af Munkebo Kommunes skrift "Munkebo Bakke 1992".
- 5) Det er dette besøg 83-årige Charles Pedersen erindrer i festskriftet til Munkebo Bakke fra 1993.
- 6) Om restauranten i denne periode kan man læse meget mere i "Munkebos forvandling - fra landsby til værftsby" s.64-70.

Bakkegårdsbeboere

Fire kvindegenerationer: fra venstre Erna Pedersen, Ane Marie Hansen, Martha Pedersen og Ernas datter Aase. Desværre har Lokalarkivet ingen billeder af Ane Maries mand Niels Hansen (ca. 1939).

Vilhelm Pedersen

Vilhelm og Martha med børnene Charles, Erna og Rigmor (ca. 1914)

Christian Hansen, Solvang og Charles hakker roer (ca. 1920)

Folmer og Rigmor Johansen ved sønnen Fredes bryllup (1963)

f.v. Martha med dåbsbarnet Lisbeth, John, Frede og Birthe (1949)

Lotte, Bakkegårdens sidste beboer, med børnebørn (1993)